

PLA DE FORMACIÓ MIR-PIR-IIR

**Guia del resident de la Unitat Docent
Multiprofessional de Salut Mental**

Institut d'Assistència Sanitària

INDEX

	Pàgina
1. L'Institut d'Assistència Sanitària	1
1.2 Model d'atenció a la salut mental	2
2. Psiquiatria i Salut Mental	4
3. La Xarxa de Salut Mental i Addiccions: dispositius, recursos humans i objectius dels Residents per centre/servei de rotació	5
3.1 Unitats d'hospitalització	6
3.2 Hospitals de dia	13
3.3 Centres de salut mental comunitaris	15
4. Cronograma de la formació MIR	25
5. Cronograma de la formació PIR	28
6. Cronograma de la formació IIR	31
7. Comissions de docència	32
8. La figura del tutor	33
8.1. Tutors dels residents de la UDM	33
9. Procés d'avaluació	34
10. Programa docent	36
11. Biblioteca	40

1. L'INSTITUT D'ASSISTÈNCIA SANITÀRIA

L'Institut d'Assistència Sanitària (IAS) es crea el 20 de novembre de 1984 com a un organisme autònom de la Diputació de Girona, amb caràcter administratiu per a la gestió directa dels seus serveis hospitalaris i d'assistència mèdica. L'IAS gestiona des d'aquell moment l'**Hospital Santa Caterina** i la **Xarxa de Salut Mental i Addiccions de Girona i Comarques**.

L'any 1990, mercès a l'Ordenació Sanitària de Catalunya, es crea el Servei Català de la Salut (SCS). La Generalitat assumeix les competències exercides per les diputacions i la Diputació de Girona aprova crear l'Institut d'Assistència Sanitària. L'1 d'octubre de 1992, l'Institut d'Assistència Sanitària de la Diputació de Girona queda dissolt i el SCS crea l'**empresa pública IAS**.

L'Institut d'Assistència Sanitària és avui una empresa pública que forma part del sistema sanitari integral d'utilització pública (SISCAT) de la Generalitat de Catalunya. La institució es finança principalment a través de la concertació amb el Servei Català de la Salut i el Departament de Treball, Afers Socials i Famílies. Una petita part s'obté de l'atenció prestada a tercers (accidents de trànsit o treball, per exemple) per l'assegurança obligatòria segons els criteris fixats per la Llei general de sanitat de l'any 1982.

L'IAS disposa d'una plantilla equivalent de 1.400 treballadors i gestiona un pressupost anual de 88 milions d'euros. La tasca dels professionals gira al voltant de les persones i l'atenció a la seva salut, i es presta de manera integral, amb continuïtat i coordinadament entre els diferents nivells d'atenció del territori: primària, hospitalari, salut mental, sociosanitari i social

L'IAS està acreditat com a unitat docent per a la formació de metges interns residents en psiquiatria (MIR), psicòlegs interns residents (PIR), infermeria especialitzada en salut mental, llevadores i metges de família en rotació hospitalària. La institució té convenis de col·laboració amb diferents universitats (Universitat de Girona, principalment), amb centres d'ensenyament i entitats de recerca de tot Catalunya i està adscrita a la Fundació Institut d'Investigació Biomèdica de Girona (IdibGi).

L'IAS presta al conjunt de la Regió Sanitària de Girona (839.958 habitants) tots els serveis de salut mental (a excepció de la subcomarca de l'Alt Maresme) i determinats serveis sociosanitaris, socials i de suport i diagnòstic. Ofereix serveis sociosanitaris a les comarques del Gironès, la Selva i el Pla de l'Estany (304.866 habitants) i gestiona l'Hospital Santa Caterina (atenció especialitzada) per a la Selva interior i part del Gironès (149.944 habitants). L'IAS gestiona els equips d'atenció primària d'Anglès, Breda-Hostalric i Cassà de la Selva (53.558 habitants).

Per prestar tots aquests serveis, l'IAS disposa d'una estructura descentralitzada de vint-i-quatre centres d'atenció comunitària a la salut mental i a les addiccions (centres de salut mental d'adults, centres de dia, centres de salut mental infantojuvenil, centres d'atenció i seguiment a les drogodependències, pisos amb suport i centres d'intervenció precoç de la psicosi), i té acords amb centres d'inserció laboral i entitats tutelars. Sis centres d'atenció primària i deu consultoris locals cobreixen les necessitats de les tres àrees bàsiques de salut.

La Xarxa de Salut Mental i Addiccions disposa de l'acreditació del Ministeri d'Educació i Ciència, per a la formació d'especialistes en psiquiatria i psicologia clínica des de l'any 1996 i des del 2000 per a la formació d'especialistes en infermeria de salut mental. En data 03 d'agost de 2011 es va obtenir l'acreditació com a Unitat Docent Multiprofessional (UDM Salut Mental).

En el context docent multiprofessional és on es desenvolupa la capacitat docent dels residents de Psiquiatria, Psicologia Clínica i Infermeria de Salut Mental. La filosofia d'aquesta formació implica la capacitat per a treballar dins d'equips multidisciplinaris i l'abordatge de tractaments dissenyats en dispositius coordinats en forma de xarxa. Aquest aprenentatge es potencia amb la coordinació de tasques docents de les activitats formatives dels MIRS, els PIRS i els IIRS com una via d'aprofitar sinergies docents i per a un plantejament d'experiències incipients d'abordatges multidisciplinaris i de treball en equip.

La UDM actualment dona formació a 11 residents de Psiquiatria, 6 residents de Psicologia Clínica i 4 residents d'Infermeria en Salut Mental.

1.2 Model d'atenció a la salut mental

La Xarxa de Salut Mental i Addiccions de l'IAS és la xarxa pública de les comarques gironines especialitzada en l'atenció a la salut mental de la població de referència (750.000 habitants). Disposa de serveis d'hospitalització total o parcial, ubicats al Parc Hospitalari Martí i Julià (Salt), i serveis d'atenció comunitària que es presten a través de set centres de salut mental d'adults, set infantojuvenils, sis centres d'atenció a les addiccions i set centres de dia desplegats al llarg de la demarcació de Girona. També compta amb nou pisos residencials, dues llars residències (per a persones amb trastorn mental greu i persones amb problemes de discapacitat intel·lectual i trastorn mental), i dos equips d'intervenció precoç de la psicosi. Les urgències psiquiàtriques s'atenen a l'Hospital Santa Caterina.

Manté acords amb centres d'inserció laboral, entitats tutelars i associacions de familiars.

Model de referència internacional, segons l'estudi REFINEMENT

La Xarxa de Salut Mental i Addiccions de les Comarques Gironines ha esdevingut model de referència nacional i internacional segons un estudi anomenat REFINEMENT. El REFINEMENT (Research on Financing systems' Effect on the quality of Mental health care) que analitza com els sistemes de finançament afecten la qualitat de l'atenció en salut mental i compara models existents al continent (Itàlia, Àustria, l'Estat espanyol, Anglaterra, França, Finlàndia, Suècia, Estònia i Romania).

Segons l'anàlisi, la Xarxa de Salut Mental gironina, amb el menor nombre de recursos hospitalaris, les estades mitjanes hospitalàries més baixes d'Europa, i la proporció més baixa de professionals sanitaris, obté, per contra:

- La utilització més baixa de recursos hospitalaris d'Europa (l'1'17 x 1.000 hab. versus el 3 x 1.000 hab. a Europa)
- La taxa de continuïtat assistencial més alta d'Europa (el 90% versus el 57% de mitjana europea)
- El percentatge de reingressos més baix d'Europa (el 18%, versus el 40% europeu)
- I la proporció de recursos comunitaris versus hospitalaris més alta d'Europa (70/30).
- L'estudi també demostra que Girona té un dels millors sistemes d'accés als centres sanitaris, fet que es tradueix en centres a prop de casa, facilitat per ser tractat i, consegüentment, millors diagnòstics que repercuteixen en una baixa cronicitat.

Un model basat en la comunitat i en el treball en xarxa

Els processos de Reforma Psiquiàtrica iniciats als països desenvolupats (EEUU, França, Anglaterra i Itàlia) als anys 60 i 70, i a Catalunya la dècada dels 80, van articular la transformació de l'atenció a la salut mental en general, i a la població amb Trastorn Mental Greu (TMG), en particular, proposant l'organització d'un nou model d'atenció basat en la comunitat. Concretament a comarques gironines, el model que l'Institut d'Assistència Sanitària (IAS) ha implantat en l'atenció pública a la salut mental i addiccions es basa en:

- El desplegament dels recursos comunitaris, promovent l'accés a les intervencions en psicoteràpia i garantint la rehabilitació psicosocial en els trastorns més greus, facilitant l'accés a un habitatge digne, a una feina i l'accés a l'oci en aquells usuaris aquest comporta un impacte funcional com a conseqüència d'un trastorn mental greu. Aquest model comunitari es fonamenta en una xarxa integrada d'atenció a la salut mental per a adults i joves; a les addiccions, a la rehabilitació; i al desplegament de programes específics per a problemes concrets: ludopaties, trastorns de conducta alimentària, psicoteràpia de gènere, psicosi incipient, cooperació amb els centres d'educació especial d'Ensenyament, cooperació amb Justícia (presons i justícia juvenil), suport a la llar, cooperació amb la xarxa de serveis socials i d'inserció laboral, suport a l'atenció primària, entre d'altres.
- La gestió des del territori, fomentant el desenvolupament de cada sector comunitari (comarques) i el treball coordinat i integrat per facilitar la continuïtat assistencial real, tant entre els diferents serveis de l'IAS com amb les diferents fundacions, associacions o institucions amb les quals es comparteixen processos d'intervenció als usuaris: l'escola, els serveis socials, l'atenció primària, les famílies, etc.
- La participació en la Junta assistencial de salut mental, òrgan de gestió fonamental de la Xarxa, dels responsables interns i externs a l'organització (la direcció, els dispositius comunitaris, hospitalaris, l'atenció a les drogodependències, els serveis residencials, i els representants de la Fundació Tutelar de les Comarques Gironines, l'Associació Família i Salut Mental de Girona i Comarques, i la Fundació Drissa, per a la inserció laboral i l'habitatge).

2. PSIQUIATRIA I SALUT MENTAL

La psiquiatria es defineix com una branca de la medicina que s'ocupa de l'estudi, explicació, prevenció i tractament dels trastorns psíquics. Com altres branques de la medicina, la psiquiatria es conforma en una tecno-ciència que integra activitats tant en el vessant tècnic, com al tecnològic científic. La psiquiatria o filosofia de la psiquiatria és la disciplina teòrica que estudia les diferents narratives que tracten de conceptualitzar, comprendre i manejar els denominats trastorns mentals, en un context sociocultural determinat i, per tant, no ha de limitar-se a ser una epistemologia o teoria del coneixement psiquiàtric, sinó també una teoria de l'activitat o pràctica clínica, una axiologia o teoria dels valors que la sustenten.

La psiquiatria s'enfronta amb dos grans tipus de problemes: d'una banda, aquells extrínsecs a la pròpia disciplina psiquiàtrica i que s'emmarquen en les qüestions filosòfiques fonamentals dels context sociocultural corresponent; i d'altra banda, les intrínseques a la psiquiatria, derivades de la seva posició intersticial entre les ciències. Aquest últim tipus de qüestions ha de ser abordat des d'una posició centrífuga, partint des de la pròpia psiquiatria per elaborar un metallenguatge específic.

La psicopatologia descriptiva, com a ciència bàsica de la psiquiatria, pot ser considerada com un sistema de captura d'informació, l'eficiència de la qual, depèn de la seva capacitat per acoblar-se a altres sistemes de captura d'informació (entre elles, les neurociències). No obstant, existeixen problemes epistemològics en la captura, processament i interpretació de les dades generades que necessiten ser analitzats conceptualment, ja que, la simple anàlisi empírica no resulta de gran ajuda.

Conceptes essencials

La pràctica basada en valors és la teoria i el conjunt d'habilitats per prendre una decisió eficaç sobre la salut quan diferents i, potencialment conflictius valors, estan en joc. La complexitat dels valors i la seva coherència són les claus per entendre la pràctica basada en valors. El risc del relativisme d'aquesta pràctica queda limitat pel gran nombre de valors i per la importància assignada al procés de la presa de decisions. La pràctica basada en valors i la medicina basada en proves són complementàries.

“Valuós o bo és tot allò que contribueix al major desplegament de les facultats específiques de l'home i fomenta la vida. Negatiu o dolent és tot el que ofega la vida i paralitza la disposició de l'home a obrar”

Erich Fromm

3. LA XARXA DE SALUT MENTAL I ADDICIONS

Dispositius, recursos humans i objectius del Resident per centre/unitat

Parc Hospitalari Martí i Julià Salt · Girona

3.1 Unitats d'Hospitalització

Unitat d'Aguts de Psiquiatria: hospitalització breu

És un servei d'hospitalització que dona atenció a les persones en situació de crisi amb patologia psiquiàtrica aguda, que suposa un greu risc, per a si mateixes o per a tercers, amb l'objectiu d'aconseguir en el temps més breu possible, el restabliment dels vincles soci familiar i assistencials comunitaris.

Característiques:

- Situada físicament a l'Hospital general de Santa Caterina, s'hi realitzen les interconsultes de psiquiatria que s'atenen a l'hospital.
- La Unitat d'Hospitalització breu té una dotació de 42 llits i la relació llit/població atesa és de 0,0034 llits per pacient.
- Compta amb atenció continuada/guàrdies 24 hores al dia. Les guàrdies estan integrades dins del Servei d'Urgències de l'Hospital Santa Caterina i queden cobertes per un psiquiatre i un resident de psiquiatria.
- La Unitat ofereix una atenció mèdica, psicològica i de cures integrals als pacients psiquiàtrics que necessiten ser hospitalitzats en el context d'un servei d'hospitalització d'aguts en col·laboració amb altres especialitats mèdiques

Recursos humans

Cap de servei: Dr. Domènec Serrano

- 1 Cap de servei psiquiatre
- 1 Supervisor d'infermeria (especialista en salut mental).
- 5 Psiquiatres.
- 2 Psicòlegs.
- 1 treballadora social.
- 15 Diplomats d'infermeria (7 especialistes en salut mental i 8 diplomats).
- 19 Auxiliars d'infermeria.

Objectius principals del MIR durant la rotació al servei d'Aguts de Psiquiatria i Urgències

- Anamnesi, exploració física i de l'estat mental, diagnòstic i avaluació del pacient agut hospitalitzat.
- Coneixement de les tècniques neurobiològiques i psicològiques bàsiques en el procediment diagnòstic.
- Maneig de protocols específics en aquest tipus de pacients (agitació, risc suïcida, negativisme, etc.).
- Maneig de tots els psicofàrmacs.
- Valoració de tractaments de continuació i manteniment.
- Atenció a 150 pacients ingressats. Recomanable 20-25 de cadascuna de les patologies més comunes: esquizofrènia, trastorns bipolars, melancòlics, TOC, trastorns exògens, etc.
- Elaboració d'informes d'altres.
- Participació en programes de coordinació assistencial dirigits a la continuïtat de cures.

- Objectius a les Urgències psiquiàtriques
- Maneig de situacions conflictives (auto i heteroagressivitat, conducta passiva, crisi psicosocial i familiar, etc.).
- Avaluació de la urgència psiquiàtrica (criteris d'ingrés i derivació).
- Atenció a les urgències Psiquiàtriques que es presentin tant en la jornada ordinària, com durant la prestació de serveis en concepte d'atenció continuada (guàrdies).

Objectius principals del PIR durant la rotació al servei d'Aguts de Psiquiatria i Urgències

- Adquirir coneixements, actituds i habilitats en l'exploració psicopatològica i diagnòstic dels pacients ingressats.
- Adquirir coneixements, actituds i habilitats en la valoració de la gravetat psíquica dels trastorns, avaluant els símptomes precoços de dèficit i la seva incapacitat a efectes psicopatològics, socials i familiars.
- Adquirir habilitats en intervencions psicològiques en les situacions de crisi que motiven l'ingrés dels pacients en unitats d'aguts.
- Adquirir habilitats per dissenyar un pla d'alta del pacient, assegurant la continuïtat de les cures i la utilització racional dels recursos comunitaris.
- Adquirir coneixements, experiències i habilitats sobre criteris bàsics d'aplicació de psicofàrmacs i sobre els possibles efectes secundaris.

Objectius principals del IIR durant la rotació al servei d'Aguts de Psiquiatria

- Identificar els problemes de Salut Mental en l'individu i el seu entorn.
- Valorar les manifestacions conductuals.
- Conèixer el servei i el treball en equip interdisciplinari.
- Establir relacions de comunicació amb l'usuari per entendre el moment i la situació en què es troba.
- Contribuir en les diferents fases del tractament.
- Conèixer els recursos específics dins de la XSM (pis assistit, centre de dia, fundació...).
- Participació als programes: psicoeducació, famílies, tècniques de relaxació, PIR, TCA, Programa TMS i TMG
- Promoure les activitats d'educació sanitària.
- Potenciar el suport i la psicoeducació de les famílies. Realitzar les coordinacions amb els altres professionals de la salut.

Unitat de Patologia Dual i Desintoxicació (UDPD)

És un servei d'hospitalització de curta estada que atén de forma integrada a persones que pateixen un trastorn mental i un trastorn per ús de substàncies psicoactives. Té una funció diagnòstica, de tractament i estabilització del pacient amb patologia dual. Depèn de la Unitat d'Hospitalització d'Aguts i realitza funcions de coordinació i derivació adequada als serveis assistencials comunitaris (xarxa de salut mental, drogodependències o ambdues). Disposa de 10 llits. S'ubica físicament a l'Edifici SALT-TMS del Parc Hospitalari Martí i Julià.

Recursos humans

Cap de servei: Dr. Domenec Serrano

- 1 Psiquiatre
- 1 Psicòleg clínic (20%)
- 1 Infermer especialista en Salut Mental
- 5 Infermers de cures generals
- 9 Auxiliars psiquiàtrics

Objectius principals durant la rotació a la UDPD

Aquesta rotació es contempla durant el període de lliure elecció dels residents i els objectius generals dels MIR, PIR i IIR són els següents:

- Facilitar una abstinència mantinguda i despertar l'interès per un nou estil de vida.
- Engegar un procés de maduració personal i social.
- Propiciar un canvi de valors i modificar conductes desadaptades.
- Motivar nous interessos laborals, culturals, esportius, etc.

Unitat de Referència de Psiquiatria Infantil i Juvenil (URPI): Hospitalització breu infanto juvenil

És una unitat de curta estada que té una capacitat de 10 llits per a pacients amb edats compreses entre els 11 i 17 anys, l'activitat principal de la qual és l'hospitalització breu d'adolescents. S'ubica físicament a l'Edifici SALT-TMS del Parc Hospitalari Martí i Julià.

Recursos humans

Cap de servei: Dr. Domènec Serrano

- 1 Psiquiatre
- 1 Psicòleg Clínic (80%)
- 1 Infermer especialista en Salut Mental
- 5 Infermers de cures generals
- 6 Auxiliars d'infermeria

Objectius principals durant la rotació a la URPI

Les estades en aquest servei es contemplen durant la rotació pel Centre de Salut Mental Infantojuvenil (CSMIJ) o bé en Hospital de Dia d'Adolescents, per la qual cosa els objectius són comuns amb els CSMIJ.

Servei de Rehabilitació

El servei consta de dues unitats: la Unitat de Subaguts i l'Àrea de Rehabilitació d'Adults. S'ubica físicament a l'Edifici SALT-TMS del Parc Hospitalari Martí i Julià.

La unitat de subaguts és un servei d'hospitalització que dona atenció a pacients que requereixen un tractament psiquiàtric i rehabilitador intensiu més enllà de la resolució de la crisi, que permeti una reinserció social en condicions d'estabilitat.

Recursos humans

Cap de servei: Dra. Cristina Gisbert

Unitat de Subaguts:

- 4 Psiquiatres
- 1 Psicòleg Clínic
- 5 Infermers especialistes en Salut Mental
- 4 Infermers de cures generals
- 1 Treballadora social
- 2 Terapeutes ocupacionals
- 22 Auxiliars psiquiàtrics

La Unitat de Rehabilitació es un servei d'hospitalització que es compon de diferents espais assistencials (unitats de rehabilitació), que donen atenció a les necessitats d'hospitalització perllongada d'un grup de pacients amb greu patologia psiquiàtrica, amb deteriorament i cronicitat. .

Recursos humans

Cap de servei: Dra. Cristina Gisbert

Unitat de Rehabilitació:

- 1 Psiquiatra
- 1 Psicòleg clínic (compartit amb unitat de subaguts)
- 5 Infermers de cures generals
- 1 Treballadora social (compartida amb unitat de subaguts)
- 2 Terapeutes ocupacionals (compartits amb unitat de subaguts)
- 19 auxiliars psiquiàtrics

Existeix una diferenciació assistencial i arquitectònica en dues àrees:

Àrea de Rehabilitació Intensiva: conjunt de dispositius sanitaris de caràcter hospitalari, amb funcions de: contenció, tractament, rehabilitació i reinserció social, destinada a pacients afectats de patologies severes.

Àrea Psicosocial: conjunt de dispositius sociosanitaris de caràcter hospitalari/comunitari, amb funcions de: contenció, tractament, rehabilitació, social i de cures bàsiques.

Objectius principals del MIR durant la rotació a rehabilitació psiquiàtrica:

Cal realitzar-la després de les rotacions de psiquiatria comunitària i unitats d'hospitalització. En el transcurs d'aquest període de rotació el resident ha d'adquirir els següents coneixements i destreses a més de fomentar les següents actituds:

- Indicadors assistencials en rehabilitació. Classificacions de discapacitat. Disseny de plans individualitzats de rehabilitació. Sistemes de qualitat en rehabilitació.
- Capacitació per al desenvolupament pràctic de determinades tècniques de rehabilitació, incloent almenys aquelles intervencions que poden i han de ser utilitzables per part de qualsevol professional comunitari: avaluació diagnòstica d'habilitats i dificultats funcionals; tècniques psicoeducatives individuals i familiars; tècniques bàsiques d'entrenament en habilitats socials; indicacions de derivació a programes especialitzats de rehabilitació i suport social; afrontament de situacions de crisi i prevenció de conflictes.
- Fomentar una actitud adequada a una filosofia i estratègia de rehabilitació.
- Maneig clínic i seguiment d'un mínim de 10 malalts amb trastorn mental crònic, en els recursos sociosanitaris establerts a l'àrea per a la seva atenció específica.
- Elaboració i desenvolupament pràctic de plans individualitzats de rehabilitació per, almenys, cinc malalts mentals crònics, incloent tant els dispositius sociosanitaris adequats com les tècniques específiques per a l'actuació sobre el defecte psicosocial, les dificultats d'integració laboral i el baix nivell d'adaptació soci familiar.
- Coordinació amb recursos no sanitaris orientats cap al suport i suport del malalt mental crònic (serveis socials, associacions de voluntaris, grups d'autoajuda, etc.).
- Objectius principals del PIR durant la rotació en rehabilitació psiquiàtrica.
- Coneixement dels diferents dispositius de rehabilitació, de manera que puguin conèixer en profunditat les característiques, objectius, funcions i activitats que duu a terme l'equip i cada professional.
- Coneixement del programa de rehabilitació i el circuit i interconnexió entre els subprogrames de seguiment i de suport comunitari.
- Coneixement de la Comissió de Rehabilitació i les seves funcions.
- Coneixement del pacient amb un trastorn mental greu: avaluació específica d'habilitats i dèficits funcionals, així com de la seva xarxa de suport social i familiar i dels factors de protecció i de risc de discapacitat i marginació.
- Elaboració, desenvolupament i aplicació de plans individualitzats de tractament per a pacients amb un trastorn mental greu, amb la finalitat de que aconseguixin aconseguir un nivell d'autonomia personal òptim, que els permeti adaptar-se a la comunitat i desenvolupar-se com a individus.
- Coneixement bàsic de programes, tècniques i estratègies de rehabilitació de pacients amb trastorns mentals greus.

Objectius generals del IIR durant la rotació a rehabilitació psiquiàtrica

- Identificar els problemes de Salut Mental en l'individu i el seu entorn.
- Valorar les manifestacions conductuals.
- Conèixer el servei i el treball en equip interdisciplinari.
- Establir relacions de comunicació amb l'usuari per comprendre el moment i la situació en què es troba.
- Contribuir en les diferents fases del tractament.
- Conèixer els recursos específics dins de la XSM (pis assistit, centre de dia, fundació, etc.)
- Participació i realització de grups psicoeducatius.
- Promoure les activitats d'educació sanitària.
- Potenciar el suport i la psicoeducació de les famílies
- Realitzar les coordinacions amb els altres professionals de l'equip interdisciplinari.

Servei d'Atenció a la Discapacitat Intel·lectual

Situat físicament al Parc Hospitalari Martí i Julià (edifici Til·lers), el Servei d'Atenció a la Discapacitat Intel·lectual està format per dos dispositius d'hospitalització:

La Unitat d'Hospitalització Especialitzada per a Persones amb Discapacitat Intel·lectual (UHEDI), amb 12 llits, i la Residència Til·lers, amb 30 llits.

Disposa d'un dispositiu de consultes externes: el Servei Especialitzat en Salut Mental per a la Discapacitat Intel·lectual (SESMDI).

La UHEDI i el SESMDI són Serveis de la línia assistencial d'atenció a la discapacitat intel·lectual de l'Institut d'Assistència Sanitària, creades al novembre de 2003 i al febrer de 2005 respectivament.

La Residència Til·lers acull a persones amb discapacitat intel·lectual i problemes de conducta, distribuïts en tres unitats de convivència de 10 places de llarga estada en règim substitutori de la llar.

La missió del Servei especialitzat és:

- Vetllar per la millora de la salut mental i/o conductual de les persones adultes amb discapacitat intel·lectual de la Demarcació de Girona.
- La satisfacció dels clients i usuaris per l'atenció a les seves necessitats.
- La satisfacció del personal mitjançant el seu desenvolupament humà i professional.
- La inserció en l'entorn respectant els requisits legals i reglamentaris, i integrant el Servei en la comunitat.
- La gestió dels recursos disponibles per assegurar la viabilitat i la continuïtat del Servei.

Recursos humans

Cap de servei: Dr. Ramon Novell.

- 3 Psiquiatres
- 3 Psicòlegs Clínics
- 2 Infermers/as Especialistes en Salut Mental
- 7 Infermers/as de cures generals
- 1 Terapeuta ocupacional.
- 1 Treballadora social
- 27 Auxiliars d'Infermeria

Aquesta rotació es contempla durant el període de lliure elecció del resident.

Objectius principals del MIR durant aquesta rotació:

- Conèixer els principals referents teòrics en l'àmbit de les persones amb discapacitat intel·lectual i alteracions mentals o de la conducta.
- Adquirir les habilitats necessàries per a l'avaluació i diagnòstic i les alteracions mentals o de la conducta en persones amb discapacitat intel·lectual: entrevista clínica, anàlisi multimodal, exploració neuropsicològica.
- Adquirir les habilitats necessàries per al disseny i aplicació d'una intervenció biopsico-social eficaç, plans de treball individualitzats centrats en hipòtesis diagnòstiques, maneig de diferents estratègies de 'intervenció: conductual, familiar, maneig de psicofàrmacos en persones amb discapacitat intel·lectual
- Treball de coordinació amb altres centres o unitats: Centres de Salut Mental i altres recursos sanitaris, residencials i socials.
- Integració en el sistema de sessions clíniques de la Unitat.

3.2 Hospitals de Dia

És un servei comunitari que dona atenció en règim d'hospitalització parcial diürna a persones adultes i adolescents, amb trastorns psiquiàtrics i psicològics, oferint una assistència interdisciplinària i un tractament integral, mantenint al pacient en el seu entorn familiar habitual

Hospital de Dia d'Adults:

L'Hospital de Dia està situat al Parc Hospitalari Martí i Julià, a l'Edifici Til·lers

Recursos humans

Cap de servei: Dr. Enrique García

- 1 Psiquiatre
- 2 Psicòlegs clínics
- 2 Infermeres especialistes en Salut Mental
- 1 Terapeuta ocupacional
- 1 Auxiliar d'Infermeria

Aquesta rotació es realitzarà a l'últim any de residència, dins de la formació específica en psicoteràpia o de forma obligatòria en el trajecte B de lliure configuració.

Els objectius generals dels MIR, PIR i IIR per a la rotació

- Desenvolupament de la capacitat de treball en equip multidisciplinari.
- Participació en l'activitat organitzativa de l'hospital de dia.
- Desenvolupament de la capacitat de comprendre i actuar sobre un "mitjà terapèutic".
- Participació i avaluació diagnòstica i elaboració d'un pla terapèutic d'intervenció per als pacients que ingressin a l'hospital de dia.
- Desenvolupament de la capacitat d'observació, tant del mitjà terapèutic com en la relació amb cada pacient.
- Maneig de crisi en l'àmbit d'Hospital de Dia.
- Desenvolupar habilitats i coneixements d'intervencions psicoterapèutiques (individuals, grupals i familiars) sobre pacients amb patologies greus, a través de la participació en les diferents activitats de l'hospital de dia.
- Coordinació amb els recursos assistencials de la Xarxa de Salut Mental

Hospital de Día Infanto-Juvenil:

L'Hospital de Dia està situat al Parc Hospitalari Martí i Julià, a l'Edifici Til·lers.

És un servei assistencial de salut mental comunitari que ofereix hospitalització parcial i diürna, dirigit a l'atenció d'adolescents (12-18 anys) en situació de crisi, ben relacionat amb processos psicopatològics, que s'inicien o bé en complicacions del procés de l'adolescència en els quals pugui existir risc.

Recursos humans:

Cap de Servei: Sra. Glòria Tràfach

- 1 Psiquiatre
- 4 Psicòlegs Clínics
- 2 Infermers especialistes en salut mental
- 2 Terapeutes ocupacionals
- 1 Educador Social
- 1 Professora

Les estades en aquest servei es contemplen durant la rotació pel Centre de Salut Mental Infantojuvenil (CSMIJ) o bé durant la rotació lliure. Els objectius són comuns amb els CSMIJ.

3.3 Centres de Salut Mental comunitaris de la Xarxa de Salut Mental i Addiccions

Configuren l'atenció especialitzada i de suport a l'atenció primària.

Són el conjunt de dispositius destinats a donar atenció ambulatoria especialitzada en psiquiatria i salut mental. Estan dotats d'equips multidisciplinaris i desenvolupen un model d'atenció integral. Es diferencien dos tipus de serveis especialitzats:

- Els centres de salut mental d'adults amb suport a l'atenció primària (CSM).
- Els centres de salut mental infantil i juvenil (CSMIJ) per a la població de 0 a 18 anys.

Aquests centres estan distribuïts per les capitals de comarca de la demarcació de Girona i estan situats a:

Girona (comarca del Gironès i Pla de l'Estany)
 Platja d'Aro (comarca del Baix Empordà)
 Figueres (comarca de l'Alt Empordà)
 Olot (comarca de la Garrotxa)
 Ripoll (comarca del Ripollès)
 Santa Coloma de Farners (comarca de la Selva interior)
 Blanes (comarca de la Selva marítima).

Des dels centres de Salut Mental d'Adults es desenvolupa el programa d'atenció domiciliària. Es tracta d'un equip multidisciplinari amb l'objectiu de desenvolupar i implantar un sistema d'atenció sociosanitària que garanteixi una atenció integral i asseguri la continuïtat assistencial.

També es disposa d'un **Centre d'Intervenció precoç a la psicosi (EIPP)**, l'objectiu principal és la detecció i intervenció precoç de la persona amb símptomes psicòtics, des dels seu inicis, amb la finalitat de millorar el pronòstic i l'evolució. Està compost per un equip multidisciplinari format per professionals de diferents especialitats: psiquiatria, psicologia, infermeria i treball social.

Recursos humans

Centre de Salut Mental de Gironès i Pla de l'Estany (Girona)

Cap de servei: Sra. Magdalena Camps

- 9 Psiquiatres
- 9 Psicòlegs Clínics
- 4 Infermers/as Especialistes en Salut Mental
- 3 Treballadors socials

Centre de Salut Mental de l'Alt Empordà (Figueres)

Cap de servei: Dr. Lluís Jordà

- 4 Psiquiatres
- 2 Psicòlegs Clínics
- 1 Infermer /a Especialista en Salut Mental
- 2 Treballadores socials:

Centre de Salut Mental Baix Empordà (Platja d'Aro)

Cap de servei: Dr. Andreu Méndez

- 4 Psiquiatres
- 2 Psicòlegs Clínics
- 1 Infermer/a Especialista en Salut Mental
- 2 Treballadores socials

Centre de Salut Mental de la Garrotxa (Olot)

Cap de servei: Dr. Ernest Torrell

- 3 Psiquiatres
- 3 Psicòlegs clínics
- 1 Infermer/a Especialista en Salut Mental
- 1 Treballadora social

Centre de Salut Mental del Ripollès (Ripoll)

Cap de servei: Dra. Ana Oses

- 2 Psiquiatres
- 1 Psicòleg Clínic
- 1 Infermer/a Especialista en Salut Mental
- 1 Treballadora social I

Centre de Salut Mental Selva Interior (Santa Coloma de Farners)

Cap de servei: Dra. Mari Fe Martín

- 3 Psiquiatres
- 1 Psicòleg Clínic
- 1 Infermer /a Especialista en Salut Mental
- 1 Treballadora social

Centre de Salut Mental Selva Costa (Blanes)

Cap de servei: Dr. Javier Merino

- 4 Psiquiatres
- 2 Psicòlegs Clínics
- 2 Infermers/es Especialistes en Salut Mental
- 2 Treballadores socials

Els Centres de Dia/Unitat de Rehabilitació comunitària

La seva funció primordial és la de prestar servei a les persones amb patologies de salut mental de mitja-llarga evolució que presenten dificultats per establir vincles relacionals, cuidar de si mateixos i poder portar una vida autònoma.

La Unitat Docent Multidisciplinar disposa dels següents dispositius situats al Parc Hospitalari o en el context extra hospitalari:

- Hospitals de Dia
- Comunitats Terapèutiques
- Centres de Dia
- Centres de Rehabilitació psicosocial, etc.
- Els Centres de Dia (Rehabilitació Comunitària) comarcals funcionen de forma integrada amb els CSMA del seu sector, per tant, els professionals referents per a cadascun dels circuits assistencials que atenen són els mateixos que ja vénen reflectits en els estàndards dels CSMA.

Centres de Dia:

• Sector Alt Empordà	Figueres
• Sector Baix Empordà	Platja d'Aro
• Sector Gironès-Pla de l'Estany	Girona
• Sector Selva interior	Santa Coloma de Farners
• Sector Selva Costa	Blanes
• Sector Garrotxa	Olot
• Sector Ripollès	Ripoll

Objectius principals del MIR durant la Rotació en Psiquiatria Comunitària, suport a l'atenció primària i Centres de Salut Mental.

Ha de proporcionar els coneixements, experiència i habilitats en el maneig clínic i seguiment de casos, en el treball d'equip, en la coordinació amb altres dispositius assistencials i en activitats comunitàries de planificació, prevenció i avaluació clínica i epidemiològica.

Els objectius i activitats a complir són:

- Maneig d'intervencions i situacions de crisi, dels criteris de derivació de pacients i de la utilització adequada dels recursos soci-sanitaris disponibles.
- Realització d'activitats de suport a l'atenció primària, incloent reunions de coordinació, valoració conjunta de casos, sessions clíniques conjuntes, etc.

- Adquisició de coneixements i experiència en programació, organització i coordinació assistencial amb altres dispositius soci-sanitaris, en treball en equip multidisciplinari, en desenvolupament aplicat de plans de salut mental i en activitats relacionades amb la problemàtica legal del malalt mental.
- Realització d'un mínim de 80 primeres consultes referides a diferents tipus de pacients, especificant l'enquadrament i tècnica de l'entrevista, la valoració i hipòtesi diagnòstica, elaboració del pla terapèutic i discussió dins de l'equip terapèutic o amb el tutor.
- Realització del I seguiment terapèutic d'un mínim de 70 pacients seleccionats entre els diferents diagnòstics, aprofundint en el maneig clínic dels psicofàrmacs i en les diferents intervencions terapèutiques tant amb el pacient com amb la seva família.

Objectius principals del PIR durant la Rotació en Psiquiatria Comunitària, suport a l'atenció primària i Centres de Salut Mental

- Iniciació i adquisició de coneixements, experiència i habilitats en el maneig clínic i seguiment de casos.
- Conèixer i manejar instruments de psicodiagnòstic i avaluació psicològica, tècniques d'entrevista clínica, anàlisi i formulació de casos.
- Elaboració d'històries i informes clínics.
- Iniciació i adquisició de coneixements, experiència i habilitats en treball en equip.
- Iniciació i adquisició de coneixements, experiència i habilitats en coordinació amb altres dispositius assistencials.
- Iniciació i adquisició de coneixements, experiència i habilitats en activitats comunitàries de planificació, prevenció, avaluació clínica i epidemiològica.
- Iniciació i adquisició de coneixements, experiències i habilitats en el disseny d'activitats i programes de prevenció i promoció de la salut.

Objectius generals del IIR durant la Rotació en Psiquiatria Comunitària, suport a l'atenció primària i Centres de Salut Mental

- Identificar els problemes de Salut Mental en l'individu i el seu entorn.
- Valorar les manifestacions conductuals.
- Conèixer el servei i el treball en equip interdisciplinari.
- Establir relacions de comunicació amb l'usuari per comprendre el moment i la situació en què es troba.

- Contribuir en les diferents fases del tractament.
- Conèixer els recursos específics dins de la XSM (pis assistit, centre de dia, fundació....)
- Participació als programes: psicoeducatius , famílies, tècniques de relaxació, PIR, TCA, Programa TMS i TMG ...
- Promoure les activitats d'educació sanitària.
- Potenciar el suport i la psicoeducació de les famílies.
- Realitzar les coordinacions amb altres professionals de la salut.

Centres de Salut Mental Infantojuvenil (CSMIJ)

Recursos humans

CSMIJ Gironès i Pla de l'Estany

Cap de servei: Sra. Maite Pi

- 3 Psiquiatres
- 5 Psicòlegs
- 1 Infermer /a Especialista en Salut Mental:
- 2 Treballadores socials

CSMIJ Alt Empordà

Cap de servei: Sra. Elisenda Castanys

- 2 Psiquiatre/a
- 4 Psicòlegs
- 1 Treballadora social

CSMIJ Baix Empordà

Cap de servei: Sra. Dolors Albertí

- 1 Psiquiatre/a
- 4 Psicòlegs
- 1 Treballadora social

CSMIJ Garrotxa -Ripollès

Cap de servei: Sra. Montserrat Brasó

- 1 Psiquiatre/a
- 4 Psicòlegs
- 1 Treballadora social

CSMIJ Selva Interior

Coordinadora del servei: Dra. Sacramento Mayoral

- 1 Psiquiatre/a
- 3 Psicòlegs
- 1 Treballadora social

CSMIJ Selva Marítima

Coordinadora del servei: Dra. Teresa Pajuelo

- 1 Psiquiatre/a
- 3 Psicòlegs
- 1 Treballadora social

Objectius principals del MIR durant la rotació en psiquiatria infantil i de l'adolescència

Durant el període d'aquesta formació, el resident durà a terme les seves activitats a les següents àrees assistencials específiques: centre ambulatori d'atenció a nens i adolescents (CSMIJ); servei o centre d'hospitalització psiquiàtrica per a nens i adolescents (URPI) hospital d'àrea amb programes específics per a nens i adolescents (Hospital de Dia Infantojuvenil).

Ha d'estimular el desenvolupament de l'actitud adequada i proporcionar els coneixements i habilitats necessaris per al tractament clínic i seguiment d'aquests pacients, especialment relacionats amb:

- El desenvolupament físic, emocional, intel·lectual i social, així com amb els factors biològics, psicològics i socials implicats en l'etiologia dels trastorns mentals i en la interacció psicosocial.
- Capacitació per diagnosticar i tractar els trastorns psiquiàtrics i les desviacions del desenvolupament psicomotor, així com per a les alteracions emocionals i psicosomàtiques que poden sorgir durant la infància i l'adolescència
- Coneixement de l'estructura comunitària sobre la salut i el desenvolupament dels nens, de l'organització del sistema escolar, serveis socials i serveis judicials per a una adequada coordinació amb tots ells.

Objectius principals del PIR durant la rotació en psiquiatria infantil i de l'adolescència

- Adquirir coneixements, experiències i habilitats bàsiques sobre la xarxa d'atenció a la salut mental infantojuvenil.
- Adquirir actituds, coneixements i habilitats en psicodiagnòstic i avaluació dels problemes psicològics i trastorns mentals de nens i adolescents.
- Adquirir actituds, coneixements i habilitats en disseny i aplicació d'intervencions terapèutiques a nivell individual, grupal i familiar.
- Adquirir actituds, coneixements i habilitats d'enllaç i suport a atenció primària en població infantil i juvenil.
- Adquirir actituds, coneixements i habilitats en coordinació amb institucions socials, educatives i de justícia rellevants per a l'atenció al menor.
- Prevenció del risc de problemes de salut mental en nens i adolescents mitjançant la identificació de contextos sociofamiliars conflictius.
- Coneixement de l'estructura comunitària sobre la salut i el desenvolupament dels nens, de l'organització del sistema escolar, serveis socials i serveis judicials per a una adequada coordinació amb ells.

Objectius generals del IIR durant la rotació en psiquiatria infantil i de l'adolescència

- Atendre a adolescents de 12 a 18 anys amb trastorn mental, procedents de tots els sectors de la província i realitzar un tractament intensiu que permeti reintegrar al pacient al nivell ambulatori del CSMIJ, així com evitar, tant com sigui possible, ingressos hospitalaris.
- Atendre i realitzar un abordatge terapèutic familiar intensiu dels usuaris.
- Oferir un Programa Terapèutic Específic dirigit als trastorns de conducta alimentària que requereixen un abordatge integral, intensiu i específic.
- Intervenir coordinadament amb altres professionals i recursos comunitaris i de la xarxa en el procés terapèutic que està seguint l'usuari.
- Reinserir a l'usuari en el seu mitjà acadèmic i laboral, tan aviat com sigui possible.

Centres d'atenció i seguiment a les drogodependències (CAS)

Als centres d'atenció i seguiment a les drogodependències s'hi realitza el procés rehabilitador dels pacients amb problemes d'addicció a l'alcohol, cocaïna, èxtasi, heroïna i altres substàncies addictives amb un suport sanitari, psicològic i social.

• CAS Alt Empordà	Figueres
• CAS Baix Empordà	Palamós
• CAS Gironès -Pla de l'Estany	Girona
• CAS Selva marítima	Blanes
• CAS Garrotxa	Olot
• CAS Ripollès	Ripoll

Cartera de serveis dels CAS

- Informació i orientació a consumidors i familiars.
- Tractament individualitzat amb metges, psicòlegs, treballadors socials i infermers.
- Tractament amb grups de teràpia
- Programa de Tractament amb Metadona
- Programes de reducció de riscos (intercanvi de xeringues, sexe segur, etc)
- Coordinació i derivació a altres recursos de rehabilitació/ reinserció.
- Assessorament per a programes de prevenció.

Recursos humans

CAS Gironès- Pla de l'Estany

- 3 Metges
- 1 Psiquiatra/e
- 6 Psicòlegs Clínics
- 3 Infermer/a de cures generals
- 1 Auxiliar d' infermeria
- 2 Treballadores socials
- 1 Educador social

CAS Alt Empordà

- 1 Psiquiatre
- 1 Psicòleg Clínic
- 1 Infermer de cures generals
- 1 Treballadora social

CAS Baix Empordà

- 1 Psiquiatre
- 1 Psicòleg Clínic
- 1 Infermer de cures generals
- 1 Treballadora social

CAS Selva marítima

- 1 Psiquiatre
- 1 Psicòleg Clínic
- 1 Infermer de cures generals
- 1 Auxiliar d'infermeria
- 1 Treballadora social

CAS Garrotxa

- 1 Metge
- 1 Psiquiatre/a
- 1 Psicòleg Clínic
- 1 Infermer de cures generals
- 1 Treballadora social
- 1 Educador social

CAS Ripollès

- 1 Psiquiatra/e
- 1 Psicòleg Clínic
- 1 Infermer de cures generals
- 1 Treballadora social

Objectius principals del MIR durant la rotació a alcoholisme i altres addiccions (CAS)

Ha d'estimular el desenvolupament de l'actitud adequada i proporcionar els coneixements i habilitats necessaris per al tractament clínic i seguiment d'aquests pacients, permetent millorar:

- La capacitat professional per al maneig de la interrelació entre el consum de substàncies d'abús i altres trastorns psiquiàtrics.
- Millorar el maneig pràctic de les interaccions neurobiològiques dels tractaments farmacològics amb les substàncies d'abús en el context de la patologia dual.
- Adquirir els coneixements necessaris per a la coordinació amb els diferents dispositius i professionals implicats en el tractament d'aquests pacients.

- Factors etiològics relacionats amb l'abús de drogues: els factors socioambientals i biològics, la neurobiologia i les teories psicològiques implicades en les addiccions.
- Farmacologia de les drogues d'abús i les seves interaccions amb psicofàrmacs i amb altres fàrmacs.
- Tècniques d'entrevista i de maneig d'instruments diagnòstics i d'avaluació per als trastorns per l'ús de substàncies i per a la selecció de tècniques terapèutiques específiques i de valoració de grups de risc.
- Formació en tècniques específiques psicoterapèutiques i en tècniques de desintoxicació, deshabituació i de fàrmacs o substitutius: metadona, buprenorfina, nicotina, etc.
- La formació en alcoholisme i altres dependències serà eminentment pràctica, tutelada i amb responsabilitat progressiva, desenvolupant les activitats tant a la xarxa de psiquiatria com en la d'atenció a drogodependències .
- Ha de proporcionar la capacitat per poder realitzar intervencions assistencials psicofarmacològiques i rehabilitadores, així com per poder aplicar diferents tècniques psicoterapèutiques específiques.

Objectius principals dels PIR durant la rotació a alcoholisme i altres addiccions (CAS)

- Adquirir coneixements sobre el fenomen de les addiccions i els principals patrons de conductes addictives.
- Elaboració de la història clínica en addiccions (anàlisi de la demanda, història toxicològica, anàlisi funcional de l'addicció, anàlisi motivacional...).
- Conèixer i participar en el treball desenvolupat per l'equip interdisciplinari.
- Adquirir i aplicar habilitats per abordar les conductes addictives: diagnòstic, orientació terapèutica, intervencions psicològiques específiques individuals, grupals i familiars, derivacions i tractament de complicacions.
- Accedir a la informació sobre la xarxa especialitzada, els criteris de derivació, els nivells d'intervenció i les principals tipologies de recursos

Objectius principals del IIR durant la rotació a alcoholisme i altres addiccions (CAS)

- Valoració/estabilització del possible trastorn mental associat.
- Pauta d'un tractament farmacològic per minimitzar els símptomes de la síndrome d'abstinència.

- Suport i ajuda per iniciar els canvis d'actitud que haurà de seguir en el procés de deshabituació.
- Treballs grupals per treballar sobre els riscos que comporten el consum, prevenció de recaigudes i fomentar els hàbits saludables que millorin la seva qualitat de vida.

4. CRONOGRAMA DE LA FORMACIO MIR

Rotació	Interval	
Programa d'acollida amb tutor MIR (computarà dins la primera rotació)	5-7 dies	R 1
*Rotacions per Neurologia i Medicina Interna	4 mesos	
Hospitalització Unitat d'Aguts i Urgències	4 mesos	
P. Comunitària	4 mesos	
P Comunitària	6 mesos	R 2
Rehabilitació	4 mesos	
Addiccions	2 mesos	
*Interconsulta i enllaç	4 mesos	R 3
Clínica infantil i de l'adolescència	4 mesos	
Hospitalització Unitat d'Aguts i Urgències	4 mesos	
Últim any: R4		
Rotació lliure	3 mesos	
Trajecte A ó B	9 mesos	

La rotació de Medicina Interna s'efectua a l'Hospital General de Santa Caterina, situat dins del Parc Hospitalari Martí i Julià, i la rotació de Neurologia s'efectua el primer mes a l'Hospital Universitari de Girona Dr. Josep Trueta i el segon a l'Hospital Santa Caterina, donada la integració del servei.

Els objectius bàsics son:

Medicina Interna: el seu objectiu és que el resident obtingui una visió integral de les patologies més prevalent.

Neurologia: el seu objectiu és que el resident aprengui els coneixements bàsics en Neurologia amb especial dedicació a l'adquisició de certes habilitats com la realització adequada de l'exploració neurològica, punció lumbar i interpretació de tècniques de neuroimatge.

Interconsultes i enllaç: aquesta rotació l'efectuen a l'Hospital Clínic de Barcelona amb qui tenim un acord de col·laboració a través de l'Institut d'Estudis de la Salut. Aquestes rotacions sistemàtiques es duen a terme entre final de segon any i el tercer any de residència.

Objectius principals a Interconsultes i enllaç:

Es realitzarà entre el segon i tercer any de la residència quan els residents tenen un coneixement i habilitats en psiquiatria general. En el transcurs del període de rotació el resident ha d'adquirir, almenys, els següents coneixements, actituds i habilitats:

- Entrevista amb el pacient medicoquirúrgics. Fonaments teòrics psicossomàtics
- Comunicació amb els pacients greus o terminals. Comunicació amb els familiars propers al malalt. Activitats d'enllaç amb altres professionals i equips sanitaris.
- Avaluació i maneig dels trastorns psiquiàtrics i psicològics habituals en pacients mèdic-quirúrgics. Psicofarmacologia en pacients mèdic-quirúrgics.
- Intervencions en crisi i intervencions psicoterapèutiques de recolzament en pacients mèdic-quirúrgics (incloent els familiars). Coordinació de cures davant el pacient mèdic-quirúrgics complex.
- Actitud i identitat específica del psiquiatre d'enllaç, amb coneixements i habilitats en temes psicossomàtics especials i en psicoteràpia especialitzada i adaptada a pacients mèdic-quirúrgics i a la intervenció en crisi.
- Aconseguir un adequat nivell tècnic avançat d'enllaç amb equips sanitaris i capacitat per a l'assessorament en casos de dilemes ètics.
- Formació específica mitjançant sessions clíniques interdisciplinàries, incloent staff mèdic-quirúrgics i supervisió interna i externa per staff experimentat de Psiquiatria d'Enllaç. Sessions bibliogràfiques i estudi de la bibliografia.

Guàrdies

Durant el període de formació del resident, es distribuirà de forma longitudinal l'adquisició dels coneixements, habilitats i actituds, tot això dins d'una dinàmica docent teòric-pràctica i de participació activa sota una adequada supervisió. El metge resident ha de participar activament en el desenvolupament de sessions clíniques, prendre part activa en revisions bibliogràfiques periòdiques, presentacions en reunions i congressos científics i incorporar-se en una línia de recerca.

Respecte a les guàrdies, se'n realitzaran 4 al mes al servei d'urgències (durant el primer any) i a psiquiatria. Els principals objectius són el maneig de situacions conflictives (auto i hetero agressivitat, conducta passiva, crisi psicossocial i familiar, etc) i avaluació de la urgència psiquiàtrica (criteris d'ingrés i derivació). El resident de primer any estarà supervisat per un psiquiatre de la unitat docent acreditada amb presència física. Aquesta supervisió s'anirà graduant a mesura que s'avanci en el període formatiu, segons el grau d'autonomia seguit pel resident.

Calendari de rotacions MIR

2017/2021

2017/2021	juny	juliol	agost	setembre	octubre	novembre	desembre	gener	febrer	març	abril	maig
17/18 R1	NEURO		AGUTS + UCIES				MI		CSM			
18/19 R2	CSM						INFANTOJUVENIL				ADDICCIONS	
19/20 R3	RHB			AGUTS + UCIES				PSQ. D'ENLLAÇ (INTERC. CLINIC)				
20/21 R4	ROTACIO LLIURE : HABILITATS EN CIENCIES DEL CONEIXEMENT											

5. CRONOGRAMA DE LA FORMACIÓ PIR

Mesos	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
Programa	Unitat d'hospitalització d'Aguts				Atenció a la Salut Mental comunitària, ambulatoria i suport a l'Atenció Primària								R1
Mesos	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	
Programa	Atenció a la Salut Mental comunitària , ambulatoria i suport a l'Atenció Primària				Atenció Primària				Psiquiatria Infantojuvenil				R2
Mesos	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	
Programa	Infanto juvenil	Addiccions				Psicologia Clínica de la Salut Interconsulta i enllaç.						Rot lliure	R3
Mesos	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	
Programa	R. lliure		Àrees de Formació Específica				Rehabilitació						R4

Interconsultes i enllaç

Aquesta rotació es realitza durant tres mesos a l'àrea de Psicooncologia de l'Hospital Universitari de Girona Dr. Josep Trueta, amb el qual tenim un conveni de col·laboració per a la formació de l'especialitat i els tres mesos següents a l'Hospital de Dia de Malalties Neurodegeneratives i Dany neurològic adquirit de l'IAS, situat al Centre Sociosanitari La República, dins el Parc Hospitalari Martí i Julià.

Objectius per a la rotació a Psicooncologia:

- Adquirir els coneixements i habilitats necessàries per a la realització d'una entrevista clínica al pacient oncològic, reconeixent els símptomes emocionals, conductuals i cognitius rellevants, identificant els trastorns psicopatològics presents i realitzant un diagnòstic diferencial amb altres trastorns psicopatològics d'etiologia orgànica a causa de la malaltia neoplàsica o el seu tractament.
- Aconseguir una adequada formació en habilitats i tècniques de comunicació amb el pacient oncològic i la seva família.
- Adquirir i desenvolupar les capacitats necessàries per al disseny i aplicació d'intervencions psicològiques i psicoterapèutiques adequades a les necessitats del pacient i dels seus familiars.
- Conèixer els aspectes psicològics i socials que influeixen en l'adaptació a la malaltia del pacient oncològic i la seva família.
- Desenvolupar la capacitat necessària per assessorar i formar a l'equip mèdic i d'infermeria en les tècniques i habilitats de comunicació amb els pacients amb càncer i les seves famílies, així com en la detecció i derivació als serveis especialitzats dels pacients amb trastorns mentals.

- Adquirir els coneixements necessaris per a l'engegada i avaluació de projectes de recerca en Psicooncologia.

Objectius per a la rotació a Neuropsicologia:

Objectius generals:

- Conèixer i desenvolupar el rol del psicòleg en psicologia clínica i de la salut, contextualitzant en el treball en equip multidisciplinari i interdisciplinari: necessitat de coordinació i model bio psicosocial de salut i malaltia.
- Participar en les reunions setmanals multidisciplinàries.
- Conèixer el treball de tot l'equip de professionals de l'equip multidisciplinari.

Objectius específics:

- Conèixer les malalties neurodegeneratives (MND) així com els tipus de dany neurològic adquirit, la seva fisiopatologia, clínica, pronòstic i tractaments farmacològics i neuro rehabilitadors (esclerosi múltiple, atàxies hereditàries, esclerosi lateral amiotròfica, parkinson, traumatismes cranioencefàlics ...)
- Conèixer els aspectes psicològics de les malalties somàtiques cròniques, la comorbiditat psicopatològica associada i aprendre a realitzar l'exploració psicològica en psicologia clínica i de la salut.
- Conèixer i participar en l'avaluació psicològica en els processos de consell genètic.
- Conèixer i aplicar les estratègies per facilitar i acompanyar als pacients i als seus familiars, en situació de crisi vital, especialment després del diagnòstic: habilitats de comunicació, informació i assessorament.
- Conèixer, avaluar i intervenir en els problemes psicològics que interfereixen en les malalties físiques, en situacions agudes i cròniques.
- Realitzar els acolliments, avaluacions i diagnòstics psicopatològics, així com la intervenció.
- Conèixer, aprendre a acompanyar i intervenir en processos d'adaptació en pèrdues i dol, així com en processos de final de vida.
- Conèixer i aplicar estratègies i mètodes d'intervenció psicològica individual, familiar i grupal, així com participar en els grups psicoeducatius multidisciplinaris.

Calendari de rotacions PIR

2011-2015	juny	juliol	agost	setemb.	octubre	novemb.	desemb.	gener	febrer	març	abril	maig
	AGUTS i UCIES				CSM i Suport a Primària BAIX EMPORDA							
	CSM BE				Atenció Primària			Infantojuvenil CSMIJ ALT EMPORDA				
	CSMIJ AE	CAS GARROTXA				PSICO ONCO TRUETA			SOCIOSANITARI-HDMNDG		HD Adults	
	HD ADULTS			ROTACIO LLIURE: MILÀ			Rehabilitació					

6. CRONOGRAMA DE LA FORMACIÓ IIR

Mesos	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	R1
Programa	Unitat d' Hospitalització d'Aguts						Rehabilitació Llarga estada			UPD	Hospital de Dia d'Adults		Vacances
Mesos	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	R2
Programa	Atenció a la Salut Mental comunitària, ambulatoria i suport a l'Atenció Primària						Rehabilitació Comunitària				Psiquiatria Infantojuvenil		Vacances

Durant el segon any de formació, es permet realitzar una rotació lliure d'un màxim de dos mesos.

Calendari de rotacions IIR

2013/2015	juny	juliol	agost	setembre	octubre	novembre	desembre	gener	febrer	març	abril	maig	
	AGUTS		vacances	AGUTS				TMS A		UPD	HD Adults		
	CSM GI	vacances	CSM GIRONES	COOP. NICARAGUA		CSM GIRONES	TMS B - SUBAGUTS				HD ADOLESC		

7.-COMISSIONS DE DOCÈNCIA

Les comissions de docència són els òrgans col·legiats als quals correspon organitzar la formació, supervisar la seva aplicació pràctica i controlar el compliment dels objectius previstos als programes formatius de les diferents especialitats en Ciències de la Salut.

Així mateix, correspon a les comissions de docència facilitar la integració de les activitats formatives i dels residents amb l'activitat assistencial i encarregada del centre, planificant la seva activitat professional en el centre, conjuntament amb la gerència del centre.

Les comissions de docència estendran el seu àmbit d'actuació a un centre o unitat docent.

Es constituïran subcomissions específiques de la comissió de docència quan així ho aconsellin les condicions particulars, les característiques formatives, la diferent titulació o la diversa naturalesa o dispersió geogràfica dels dispositius que es considerin necessaris per a la formació de residents.

Comissions de docència de l'IAS:

- ◆ Comissió de Docència General
- ◆ Subcomissió de Salut Mental
- ◆ Subcomissió d'Infermeria de Salut Mental.
- ◆ Subcomissió d'Obstetrícia i Ginecologia.

8.- LA FIGURA DEL TUTOR

Les principals funcions del tutor són les de planificar, gestionar, supervisar i avaluar tot el procés de formació en el període de l'especialitat, proposant, quan escaigui, mesures de millora en la impartició del programa de l'especialitat i afavorint l'auto aprenentatge, l'adquisició progressiva de responsabilitats i la capacitat investigadora del resident. A mesura que s'avança en l'adquisició de les competències previstes al programa formatiu, decreix el nivell de supervisió, fins a aconseguir el grau de responsabilitat inherent a l'exercici autònom d'especialista.

El tutor, com a responsable de l'avaluació formativa, emplenarà informes normalitzats basats en els instruments anteriorment esmentats. Al final de cada període formatiu es durà a terme l'avaluació anual amb la finalitat de qualificar els coneixements, habilitats i actituds. El resultat d'aquesta avaluació anual pot ser positiva, quan el resident ha aconseguit el nivell exigible per considerar que s'han complert els objectius del programa, o be negativa, quan el resident no ha aconseguit el nivell mínim exigible per considerar que s'han complert els objectius del programa formatiu l'any que es tracti.

8.1.- Tutors dels residents de la Unitat Docent Multiprofessional de Salut Mental de l'IAS:

Psiquiatria: 3 places acreditadas i ofertades.

Tutors

Dra. Mari Fe Martín

Dr. Javier Merino

Dra. Montse García

Dra. Sandra Cassà

Dra. Montserrat Sitjas

Psicologia: 2 places acreditadas i 1 ofertada:

Tutors

Sra. Dolors Serrano

Sra. Susanna Romero

Infermeria de Salut Mental: 5 places acreditadas i 2 ofertades

Tutors

Sr. Jordi Font

Sra. Pilar Oliveras

9.-PROCÉS D'AVALUACIÓ:

El seguiment i qualificació del resident es duu a terme mitjançant un procés d'avaluació continuada/formativa, que permeti avaluar el progrés en l'aprenentatge, mesurar la competència adquirida en relació amb els objectius establerts al programa, identificar les àrees i competències susceptibles de millora i aportar suggeriments específics per corregir-les.

Són, entre uns altres, instruments de l'avaluació formativa:

- 1) entrevistes periòdiques de tutor i resident; de caràcter estructurat i pactat, que afavoreixin l'autoavaluació i l'auto aprenentatge.
- 2) instruments que permetin una valoració objectiva del progrés competencial del resident, segons els objectius del programa formatiu i segons l'any de formació; avaluació de les rotacions, presentacions clíniques, publicacions, etc.
- 3) el llibre del resident com a suport operatiu de l'avaluació formativa.

Després de l'avaluació de l'últim any de residència es procedeix a l'avaluació final a fi de verificar que el nivell de competències adquirit li permet accedir al títol d'especialista.

Qualificacions de les fulles de rotació

Les qualificacions vénen marcades pel Ministeri de Sanitat i Consum, i han de reflectir-se a les fitxes d'avaluació.

QUALIFICACIONS ROTACIONS

- (0): No apte: Molt per sota de la mitjana dels residents del Servei
(1): Suficient: Nivell mitjà del Servei
(2): Destacat: Superior al nivell mitjà
(3): Excel·lent: Molt per sobre del nivell mitjà

Qualificació de la rotació

MINISTERIO DE EDUCACION Y CULTURA
MINISTERIO DE SANIDAD Y CONSUMO

EVALUACION ROTACION

APELLIDOS Y NOMBRE :

NACIONALIDAD: DNI/PASAPORTE:

CENTRO:

TITULACIÓN: ESPECIALIDAD: AÑO RESIDENCIA:

TUTOR ESPECIALIDAD:

ROTACIÓN:

CONTENIDO: DURACIÓN :
UNIDAD: CENTRO:
JEFE DE LA UNIDAD ASISTENCIAL:
TUTOR ROTACIÓN :

EVALUACIÓN CONTINUADA:

A.- CONOCIMIENTOS Y HABILIDADES	CALIFICACION (1)
NIVEL DE CONOCIMIENTOS TEÓRICOS ADQUIRIDOS	
NIVEL DE HABILIDADES ADQUIRIDAS	
HABILIDAD EN EL ENFOQUE DIAGNOSTICO	
CAPACIDAD PARA TOMAR DECISIONES	
UTILIZACION RACIONAL DE RECURSOS	
MEDIA (A)	

B.- ACTITUDES	CALIFICACIÓN (2)
MOTIVACION	
DEDICACION	
INICIATIVA	
PUNTUALIDAD/ASISTENCIA	
NIVEL DE RESPONSABILIDAD	
RELACIONES PACIENTE/FAMILIA	
RELACIONES EQUIPO DE TRABAJO	
MEDIA (B)	

CALIFICACION EVALUACION CONTINUADA
(70% A+ 30% B)

CALIFICACION (1)	CAUSA E. NEG. (3)

En , a de 2017

VISTO BUENO: EL JEFE DE LA UNIDAD

EL RESPONSABLE DOCENTE

Fdo.: _____

Fdo. : _____

10.-PROGRAMA DOCENT

S'imparteix un programa de formació conjunta PEF-MEF i IIR a l'IES que cobreix parcialment el programa, per la qual cosa, es complementarà la formació dels residents a través de l'assistència a cursos i congressos específics de la disciplina.

Docència a l'IAS

La Comissió de Docència de la Xarxa de Salut Mental i Addiccions (XSMiA), amb una periodicitat mensual, organitza els **Dimecres Docents** amb les següents activitats:

- Sessions monogràfiques d'estudi i exposició d'un tema teòric o pràctic.
- Sessions de casos clínics: els MIR, PIR, IIR presenten sota supervisió del tutor, sessions clíniques o revisions bibliogràfiques d'interès, obertes a la discussió
- Cinema Fòrum: projecció i debat d'una pel·lícula que pel seu interès i prestigi permeti reflexionar i aprofundir en els anomenats fenòmens patològics, etc. (periodicitat fixada en funció de les necessitats i disponibilitat).

Els objectius que es pretenen aconseguir amb aquesta activitat són:

- Adquirir habilitats de lectura crítica, reflexió i comunicació.
- Aprofitar una major audiència perquè professionals d'altres institucions de reconegut prestigi, ens aportin les seves experiències i coneixements.
- Aprofitar aquest punt de trobada per facilitar col·laboracions quant a possibles plantejaments de col·laboració i recerca.
- Facilitar l'actualització professional i docent.

Docència específica per als residents R1 maig –juny 2017. Dimecres docents

DOCÈNCIA ESPECÍFICA DELS RESIDENTS R1 MAIG - JUNY 2017. DIMECRES DOCENTS:

MAIG - JUNY 2017	ESPAI DOCENT 08:00 a 09:30	ESPAI DOCENT 10:00 a 12:00	ESPAI DOCENT 13:00 A 15:00
31 MAIG	BENVINGUDA SALA D'ACTES	PRESENTACIÓ XSM 1 Responsable: Claudi Camps Despatx Direcció Assistencial	INTRODUCCIÓ A L'ENTREVISTA CLÍNICA Claudi Camps Despatx Direcció Assistencial
7 DE JUNY	Formació en Prevenció de Riscos Laborals Rosa Carreras Aula Til·lers	PRESENTACIÓ COMISSIÓ DE DOCÈNCIA Cristina Gisbert Esther Quintana Sala Junes	Presentació de l'IDIBGI, l' Institut d 'Investigació Biomèdica de Girona Dr. Jordi Barretina Director IdibGi
14 JUNY	INTRODUCCIÓ A LA PSICOPATOLOGIA I Dr. Javier Merino Aula Til·lers	PRESENTACIÓ DELS RECURSOS DE LA BIBLIOTECA Gabriel Beceiro Aula Formació M 1	Els elements claus del suport a una recerca de qualitat" Innovació i Transparència Sr. Guillem Pérez. Gestor I+D+I. IdibGi Metodologia i Estadística Dra. Maria Buxó Unitat d'Assessorament Estadístic i Metodològic IdibGi Biobanc Dra. Aina Rodriguez Coordinadora Biobanc-IdibGi Comitè Ètica i Investigació CEI Sra. Marta Riera Secretaria Tècnica CEI- Trueta/IAS
28 JUNY	INTRODUCCIÓ A LA PSICOPATOLOGIA II Dra. Montse Ariño Aula Til·lers		"Recerca e Innovació a la Xarxa de Salut Mental i Addicions" Dr. Jordi Cid Responsable de Recerca de Salut Mental i Adiccions IdibGi- Coordinador Programes XSMiA. IAS. Dr. Ramon Novell. IP Grup de Recerca Discapacitat Intel.lectual. Cap de Servei de Discapacitat Intel.lectual. XSMiA. IAS.

Programa dels Dimecres Docents

2017	08:00-09:30 INDICACIÓ/RELACIÓ TERAPÈUTICA		10:00-12:00 ESPAI DOCENT		12:00-13:00 SESSIÓ BIBLIOGRÀFICA RESIDENTS	
	E. DOCENT i LLOC	DOCENT/S	E. DOCENT i LLOC	DOCENT/S	DOCENT i LLOC	TÍTOL
11 GEN	Indicació Terapèutica	G. Tràfach	NEUROPSICOLOGIA (anul·lat)		Marta Rimblas MIR 2	
18 GEN	Relació Terapèutica	I. Caño/MF. Martín	NEUROPSICOLOGIA	Susanna Esteba	Júlia Ferrer MIR 1	
25 GEN	Carlos Arias Eir 2					
01 FEBR	CURS PER A TUTORS i RESIDENTS: Seguretat del Pacient					
08 FEBR	Indicació Terapèutica	G. Tràfach	PSICOFÀRMACS	Javier Merino	Clara Izquierdo MIR 1	
15 FEBR	Indicació Terapèutica	A. Camino	PSICOFÀRMACS	Montse Ariño	Neus Colomer PIR 1	
22 FEBR	Astrid Magrans Mir 4					
01 MARÇ	Relació Terapèutica	I. Caño/MF. Martín	DISCAPACITAT INTEL·LECTUAL	Anul·lat	Ana Arribas EIR 1	
08 MARÇ	Indicació Terapèutica	A. Camino	DISCAPACITAT INTEL·LECTUAL	Anul·lat	Natalia Alonso EIR 1	
15 MARÇ	Indicació Terapèutica	J. Merino	DISCAPACITAT INTEL·LECTUAL	Marta Vilà		
22 MARÇ	CSMA BAIX EMPORDÀ					
29 MARÇ	Indicació Terapèutica	Q. Garcia	DISCAPACITAT INTEL·LECTUAL	Laura Vergés		
05 ABRIL	Indicació Terapèutica	Q. Garcia	La persona i el símptoma des de diferents models psicològics	Marta Bellido Helena Pérez		
19 ABRIL	Relació Terapèutica	I. Caño/MF. Martín	Teoria cognitiu-conductual	Marta Font		
26 ABRIL	Elena Sanchez Eir 2					
03 MAIG	Indicació Terapèutica	C. Camps	Teoria Psicodinàmica: Conceptes bàsics del Psicoanàlisi	Susana Romero		
10 MAIG	Indicació Terapèutica	C. Camps	Teoria Sistèmica : Models de teràpia sistèmica	Elisenda Castanys		
17 MAIG	Relació Terapèutica	I. Caño/MF. Martín	Abordatge psicoterapèutic dels trastorns mentals obsessius	Quique Garcia		
24 MAIG	Marta Rimblas Mir 3					
31 MAIG	BENVINGUDA RESIDENTS ¿?		Abordatge psicoterapèutic dels trastorns neuròtics: Ansietat i Depressió	Neus Ferràs		

07 JUNY	Indicació Terapèutica	G. Tràfach	Abordatge psicoterapèutic dels Trastorns Psicòtics: Enfocament familiar i individual	Agustí Camino Anna Sala		
14 JUNY	Indicació Terapèutica	G. Tràfach	Abordatge psicoterapèutic dels trastorns psicòtics: Enfocament grupal	Susana Romero Maria Bosch		
21 JUNY	Marta Ortiz Mir 3					
13 SETEM			Abordatge psicoterapèutic dels trastorns de personalitat: la organització Borderline	Marta Bellido	Josep Pou MIR 2	
20 SETEM			Supervisió: Anàlisi del procés terapèutic i la intervenció en un cas tractat pel resident	Anna Sala	Júlia Ferrer MIR 2	
27 SETEM	Coralí Planellas Llongarri - PIR 4					
04 OCTUB			Construcció del psiquisme del nen: Una mirada evolutiva	Glòria Tràfach	Clara Izquierdo MIR 2	
11 OCTUB			El vincle terapèutic amb l'adolescent: Crear un marc de treball.....	Dolors Albertí	Neus Colomer PIR 2	
18 OCTUB			La videointervenció: Una tècnica en l'abordatge del nen i la seva família	Maite Pi		
25 OCTUB	Miquel Garcia Pir 3					
08 NOVEB			Què podem saber del nen amb diag. TEA i del trastorn TEA? Bloc I	Cristina Lombardia		
15 NOVEB			Què podem saber del nen amb diag. TEA i del trastorn TEA? Bloc II	Cristina Lombardia		
22 NOVEB	Anna Palau Mir 4					
29 NOVEB			INTERCONSULTES			
13 DESEMB			IMMIGRACIÓ			
20 DESEMB	Jordi Risco Mir 3					

11.-Biblioteca

La biblioteca de l'Institut d'Assistència Sanitària (IAS) integra el fons documental especialitzat en salut mental de l'antic l'Hospital psiquiàtric de Salt i el fons del vell Hospital de Santa Caterina de Girona en la seva nova ubicació al Parc Hospitalari Martí i Julià de Salt. En col·laboració amb la Biblioteca de l'Hospital Universitari de Girona Dr. Josep Trueta, treballa en el desenvolupament de serveis per als professionals dels dos serveis de salut en el marc de l'aliança estratègica IAS-ICS Girona.

- Biblioteca presencial
- Cerca bibliogràfica i fonts d'informació
- Obtenció de documents
- Formació d'usuaris (bases de dades, fonaments de cerca, etc).

Fons i col·leccions

- 4000 volums en sala (amb un fons especialitzat en psiquiatria, psicologia i treball social)
- Clinicalkey (1400 e-books i més de 600 revistes electròniques de l'editora Elsevier que abasten totes les àrees clíniques)
- Ovid Mental Health Collection

Early Intervention in Psychiatry
Annual Review of Psychology
JAMA Psychiatry
British Journal of Psychiatry
Current Opinion in Psychiatry
Harvard Review of Psychiatry
Journal of Clinical Psychopharmacology
Psychological Medicine
Year Book of Psychiatry & Applied Mental Health
Psychosomatic Medicine

- New England Journal of Medicine
- American Journal of Surgical Pathology
- Acta Psychiatrica Scandinavica
- American Journal of Psychiatry
- Journal of Intellectual Disability Research
- International Psychogeriatrics
- CINAHL
- Up-to-Date
- Web of Science

Localització de documents

El fons de la Biblioteca presencial de l'IAS està disponible en catàleg en línia (OPAC) accessible a la intranet corporativa : <http://172.16.1.45/openbiblio/opac/index.php>

El fons de publicacions periòdiques es troba referenciat al C17, "Catálogo de Publicaciones Periódicas en Bibliotecas de Ciencias de la Salud Españolas" <http://isciii.c17.net/index.php> (biblioteca /localidad: GI-IAS)

Salt, 17 de maig de 2017